

# FARMACOPEES I FORMULARIS. L'EVOLUCIÓ DE LA TERAPEÚTICA FARMACOLÒGICA DEL 1511 A L'ACTUALITAT.

## Coordinadors:

Dr. Ferran Sabaté i Casellas. Unitat d'Història i Ètica Mèdica. Universitat de Barcelona.

Dra. Anna M. Carmona i Cornet. Catedràtica d'Història de la Farmàcia i Farmàcia Catalana. Universitat de Barcelona.

## Introducció general

---

Aquesta exposició organitzada per la Facultat de Medicina de la Universitat de Barcelona (UB) s'inaugurà el 27 d'octubre de 2011, any que es commemora el 500 aniversari de l'edició de la *Concordie Apothecariorum Barchinone* (22 d'octubre de 1511).

És la segona farmacopea del món i la primera feta pels farmacèutics a l'Estat, influenciada pel *Nuovo Receptario Composto [...] di Firenze* de 1498, considerada la primera farmacopea del món.

Aquesta conferència i exposició a la Facultat de Medicina de la Universitat de Barcelona, pretenen contribuir al diàleg informat entre Medicina, Farmàcia i Societat, amb l'objectiu de donar a conèixer la tasca de docència i recerca duta a terme des de la Universitat en les vessants de la Història de la Medicina i la Farmàcia.

Des de 1511 a Catalunya, els metges i els apotecaris seguien les farmacopees de l'època per prescriure i dispensar medicines compostes com els electuaris, les confeccions i les triagues, entre altres.

En l'exposició s'exposen els facsímils de les tres edicions de la Concòrdia de Barcelona (1511, 1535 i 1587) i una de les dues de Saragossa (1546 i 1553).

En el segle XVII es publica a València l'*Officina Medicamentorum*, concretament els anys 1601 i 1698.

En el segle XVIII sorgeix a Madrid la primera edició de la *Farmacopea Matritensis* de l'any 1739 i la segona edició, també en llatí, de l'any 1762, que eren seguides a Castella.

Això comportà una situació crítica amb els apotecaris catalans, que continuaven amb les seves farmacopees, les Concòrdies de Barcelona i la Farmacopea Catalana de Joan

d'Alós de 1686. Reivindicaven una nova farmacopea catalana per al Principat de Catalunya, com queda reflectit l'any 1788 en el cèlebre discurs de l'apotecari J.A. Savall sobre la necessitat d'una nova farmacopea a la ciutat de Barcelona i al Principat de Catalunya.

Després de sis anys, el 1794 sorgeix la primera edició d'una altra farmacopea denominada *Hispana*, que es pot considerar la primera farmacopea d'àmbit estatal. La segona edició de 1797, a l'època de Carles IV i també en llatí, fou editada per la *Junta Superior Gubernativa de Farmacia*; la tercera edició, el 1803 i la quarta, l'any 1817.

A la cinquena edició, amb el nom de *Farmacopea Oficial Española*, de l'any 1865, en castellà, encara hi figura l'antic sistema de pesos medicinals. La sisena (1884), setena (1905), vuitena (Bilbao, 1930) i novena i última (1954), ja amb el sistema mètric decimal, van ser editades per la *Real Academia de Medicina*. Posteriorment, després de més de quaranta anys sense farmacopea, sorgeix l'edició de monografies de la *Real Farmacopea Española* l'any 1997 (1a edició), 2002 (2a edició), 2005 (3a edició i última).

Totes aquestes farmacopees, la major part exposades en la vitrina de l'exposició, estan complementades per obres relacionades de diferents autors, alguns d'ells com traductors i comentadors dels continguts de les esmentades farmacopees.

S'inclou pel seu interès una mostra de farmacopees internacionals, franceses, angleses, daneses, germàniques, romaneses, italianes i americanes, entre altres. Es destaca la *Farmacopea Internacional* (OMS, 2004), així com obres complementàries d'autors reconeguts pel seu estudi a l'època de les farmacopees mencionades.

Es completa aquesta exposició amb una mostra seleccionada de formularis dels segle XIX, entre els quals es destaquen els formularis portàtils de mida petita pensats per dur a la butxaca.

La finalitat d'aquesta exposició és donar a conèixer un nombre important de farmacopees i formularis seleccionats pel seu interès, extrets de la Biblioteca de Medicina, del Museu de Farmàcia Catalana, de les Facultats de Medicina i Farmàcia de la UB i de la col·lecció privada de la Dra. Carmona que ha coordinat aquesta exposició conjuntament amb el Dr. Sabaté.